

УДК 364.62:364.042

DOI: 10.24144/2524-0609.2019.44.160-164

Романовська Людмила Іванівна
 доктор педагогічних наук, професор
 кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки
 Хмельницький національний університет
 м.Хмельницький, Україна
 lroman@online.ua
 ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-7547-4575>

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ МАТЕРИНСТВА ТА ДИТИНСТВА

Анотація. Стаття актуалізує вивчення зарубіжного досвіду соціально-правової та соціально-педагогічної підтримки материнства та дитинства в умовах недосконалості правової бази системи соціального захисту материнства та дитинства в Україні, пошуку нових шляхів та механізмів підтримки даних цільових груп. Мета статті полягає в аналізі позитивного досвіду соціально-правової та соціально-педагогічної підтримки материнства та дитинства у Франції, скандинавських країнах (Швеції, Данії, Фінляндії, Норвегії), США з метою його запозичення та адаптації у вітчизняних умовах. Для досягнення поставленої мети використовувались такі методи дослідження: аналіз психолого-педагогічної, правової літератури, міжнародних та національних нормативно-правових актів, інформаційних джерел з проблеми дослідження, метод синтезу й узагальнення. Аналіз зарубіжного досвіду соціально-правової та соціально-педагогічної підтримки материнства та дитинства дозволяє стверджувати, що у світовій практиці відсутній єдиний підхід до здійснення соціального захисту дітей та жінок-матерів, що зумовлено особливостями національного законодавства, менталітету, суспільними цінностями.

Ключові слова: материнство; дитинство; соціально-правова підтримка; соціально-педагогічна підтримка; зарубіжний досвід.

Вступ. Соціальний захист материнства і дитинства є однією з основних форм соціальної підтримки населення в більшості країн світу й являє собою систему різноманітних заходів, спрямованих на охорону здоров'я матері та дитини, мотивацію до материнства, захист прав матерів, формування установок усвідомленого батьківства, створення найбільш сприятливих умов для виховання дітей, їхнього гармонійного розвитку.

Підтримка материнства і дитинства є предметом особливої уваги з боку держави, оскільки саме через турботу про здоров'я та добробут жінок і дітей здійснюється сприяння приросту населення країни, покращення репродуктивного здоров'я громадян, що, в свою чергу, дозволяє протистояти демографічній кризі та загрозі депопуляції, які для України є на часі більше, ніж будь-коли. Недосконалість правової бази системи соціального захисту материнства та дитинства в Україні, пошук нових шляхів та механізмів підтримки материнства та дитинства актуалізує необхідність оптимізації законодавства та вивчення відповідного зарубіжного досвіду, який може стати корисним у вітчизняних умовах через подальше його осмислення та відповідну адаптацію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Попри певні розходження у визначеннях, вже певною мірою сформоване уніфіковане уявлення про завдання та зміст соціально-правової та соціально-педагогічної підтримки. Дефінітивно-понятійну сутність поняття «соціально-педагогічна підтримка» розкрито у працях О.Безпалько, В.Стинської, Н.Чернухи. Так, соціально-педагогічну підтримку О.Безпалько визначає як «надання допомоги особистості у процесі соціалізації з метою розкриття та розвитку її можливостей» (Енциклопедія для фахівців соціальної сфери, 2012). В.Стинська акцентує увагу на правовому аспекті соціально-педагогічної підтримки материнства і дитинства, аналізуючи нормативно-правову базу з проблеми дослідження (Стинська, 2015). Н.Чернуха підходить до розкриття сутності соціально-педагогічної підтримки через осмислення співвідносності категорій «соціально-педагогічна підтримка» і «соціально-педагогічна діяльність» (Чернуха, 2012).

Зміст соціально-педагогічної та соціально-пра-

вової підтримки материнства та дитинства є предметом наукових досліджень Г.Коротун, І.Макаренко, Ж.Петрочко, В.Тесленко, Т.Янченко. У працях цих учених проаналізовано основні системи соціальної політики захисту материнства й стимулювання народжуваності, розкрито роль державних та недержавних інституцій у підтримці матерів та дітей, обґрунтоване необхідність зміни підходів до системи соціально-правової та соціально-педагогічної підтримки материнства та дитинства в Україні.

Окремі аспекти зарубіжної практики соціальної підтримки материнства представлено у дослідженні М.Залати, яка акцентує увагу на досвіді європейських та північноамериканських країн у сфері захисту материнства і стимулювання народжуваності (Залата, 2014).

Попри вищезазначене, вивчення позитивних здобутків зарубіжних країн у сфері соціально-правової та соціально-педагогічної підтримки материнства та дитинства потребує подальшого поглибленого аналізу.

Мета статті – проаналізувати зарубіжний досвід соціально-правової та соціально-педагогічної підтримки материнства та дитинства з метою його подальшого творчого запозичення у вітчизняних умовах.

Для досягнення поставленої мети використовувались такі **методи дослідження**: аналіз психолого-педагогічної, правової, літератури, міжнародних та національних нормативно-правових актів, інформаційних джерел з проблеми дослідження, метод синтезу й узагальнення.

Виклад основного матеріалу. Аналіз зарубіжного досвіду соціально-правової та соціально-педагогічної підтримки материнства і дитинства вимагає розуміння змістовної сутності зазначених понять. Можемо стверджувати, що «соціально-педагогічна підтримка орієнтована на створення умов для подолання індивідом труднощів у інтелектуальному, моральному, емоційно-вольовому, психологічному розвитку, визначення інтересів і потреб, шляхів подолання проблеми, що допомагає досягти бажаних результатів у різних сферах життєдіяльності» (Енциклопедія для фахівців соціальної сфери, 2012).

Соціально-правова підтримка є складним нормотворчим і правозастосувальним процесом, що включає в себе не тільки розробку та оприлюднення нормативних правових актів (кодексів, законів, указів, постанов тощо), а й виконання політичних, економічних, соціальних і юридичних заходів, реалізацію діяльності державних і недержавних органів, організацій і об'єднань, санкціонованих і не заборонених законами і підзаконними актами, які використовуються з метою реалізації, відновлення та захисту прав, свобод та інтересів дітей, сімей (Варьвдин, 2005).

Правові основи соціальної підтримки материнства та дитинства в Україні та за кордоном ґрунтуються на нормах міжнародно-правових актів. Зокрема, Конвенція № 183 Міжнародної організації праці «Про перегляд Конвенції 1952 року про охорону материнства» в якості основних елементів успішної організації системи охорони материнства визначає: право на відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами тривалістю не менше 14 тижнів; грошову допомогу жінкам, відсутнім на роботі у зв'язку з відпусткою по вагітності та пологах, на рівні не менше двох третин від попередніх заробітків жінки; право на перерви для годування грудьми й інші види підтримки, що надається матерям; захист від дискримінації та звільнення, а також гарантоване право на повернення до трудової діяльності після закінчення відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами (Шавалеева, 2016).

Розвиток міжнародної співпраці у напрямку підтримки дитинства пов'язаний з діяльністю Міжнародної організації з підтримання миру і безпеки на Землі. За сприяння ООН було прийнято Загальну декларацію прав людини, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, де йдеться про право сім'ї на захист з боку суспільства і держави; розроблені та прийняті Декларація прав дитини, Конвенція ООН про права дитини, Мінімальні стандартні правила ООН, що стосуються здійснення правосуддя щодо неповнолітніх (Пекінські правила), Всесвітня декларація про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей. Ці правові акти являють собою міжнародні стандарти, на яких базується сучасна міжнародна практика у сфері соціального захисту дитинства (Зарубежный опыт социальной защиты детства, 2019).

У другій половині ХХ ст. проблема соціального захисту дітей та жінок набуває актуальності у багатьох країнах світу. Кожна держава розробляє власну систему соціально-правової та соціально-педагогічної підтримки материнства та дитинства, опираючись на міжнародне та вітчизняне законодавство.

Добре розвинена система соціальної підтримки материнства та дитинства, яка ґрунтується на давніх традиціях здійснення підтримки сімей з дітьми, існує у **Франції**. Окрім того, Франція стала другою країною в Європі, яка ратифікувала Конвенцію ООН про права дитини.

Проблема захисту дитинства і материнства має велике значення для політичного та економічного життя сучасної Франції. Зокрема, в тексті доповіді ЮНІСЕФ від 2010 р., присвяченого проблемі прав дитини у Франції, зазначається, що приблизно 2 млн. неповнолітніх живуть за межею бідності, близько 15 тис. дітей не мають постійного місця проживання, за різними оцінками, від 20 до 40 тис. дітей з фізичними вадами позбавлені доступу до шкільної освіти (Права детей: французский подход, 2019). Очевидно, що перед країною постає необхідність сприяння подальшим позитивним перетворенням в даній сфері, що дозволить забезпечити якісний захист дитинства і материнства.

Французька держава бачить серед своїх основних пріоритетів підтримку жінок у період вагітності, що дозволить забезпечити більшу свободу для майбутньої матері в балансі між сімейним і професійним життям. Серед конкретних інструментів, реалізованих у Франції в даному напрямку, необхідно відзначити виплати, починаючи з сьомого місяця вагітності. Отримувачами даної допомоги є близько 85% сімей. Також у Франції функціонують неурядові організації, які підтримують вагітних жінок шляхом створення різноманітних програм, котрі включають проведення занять та курсів для вагітних з метою зменшення кількості абортів, відмов від дитини та безвідповідального батьківства (La Fondation Mustela, Fondation accueillir la vie та інші) (Коротчаєва & Canira, 2018).

Не залишається поза увагою французької системи соціального захисту також і проблема доступу дітей до системи шкільної освіти. Наприклад, діти у віці від 6 до 18 років отримують право на допомогу з нагоди початку навчального року. Обсяг цієї допомоги визначається декількома факторами: сім'я має довести, що вона знаходиться в складному матеріальному становищі і потребує допомоги держави; на розмір допомоги впливає також і вік дитини.

Французька держава надає батькам можливість бути гнучкими в питанні вибору способу догляду за дитиною. Так у Франції існує механізм компенсації витрат, пов'язаних із залученням няні. Сім'ї з прийомними дітьми також мають право на отримання різних виплат з бюджету. У випадку, якщо один з батьків приймає рішення тимчасово призупинити свою професійну діяльність, він отримує право на щомісячну компенсацію.

Система соціальної підтримки материнства та дитинства у **скандинавських країнах (Швеції, Данії, Фінляндії, Норвегії)** характеризується універсальним характером, наявністю широкого переліку виплат сім'ям із дітьми, розвинутою мережею закладів безкоштовної медичної допомоги та опіки. Усі заходи із соціальної підтримки дітей, жінок та сімей здійснюються з огляду на демографічну кризу й необхідність стимулювання народжуваності. Зокрема у Швеції приділяють велику увагу підтримці жінок у період вагітності та перебування у відпустці по догляду за дитиною. Особливістю шведської системи соціально-педагогічної підтримки є активне залучення чоловіків у процес догляду та виховання дитини.

Існування системи закладів з догляду за дітьми дає змогу жінкам поєднувати роботу чи навчання з материнством. Догляд за дітьми віком до 12 років забезпечується мережею спеціальних центрів догляду, які охоплюють своїми послугами 75% дітей відповідного віку. На підтримку материнства та дитинства спрямовані здоров'язбережувальні й освітні заходи: матері та діти мають безкоштовний доступ до медичної допомоги, спеціальні консультативні центри здійснюють просвітницьку діяльність серед молоді з питань міжстатевих стосунків, завдяки чому у Швеції утримується надзвичайно низький рівень абортів – всього 7 абортів на 100 пологів при показнику 70 абортів на 100 пологів в Україні (Залата, 2014).

На відміну від інших розвинених країн, у **США** пріоритетна відповідальність за особисте благополуччя покладається на самих громадян, а не на соціальні інституції. На соціальну підтримку держави можуть розраховувати лише найбільш уразливі категорії населення: самотні матері, малозабезпечені та неблагополучні сім'ї з дітьми, люди з інвалідністю, представники етнічних меншин. Відповідно, система соціального захисту материнства та дитинства

у США може бути охарактеризована як така, в якій відсутня універсальна соціальна програма підтримки, що охоплює всі категорії населення, натомість діє чітка адресна підтримка. Відсутність єдиного вектора соціальної підтримки дитинства у США зумовлена ще й тим, що країна не ратифікувала Конвенцію ООН про права дитини, чим зберегла особливий, притаманний лише США характер соціального захисту дітей, де превалюють недержавні форми підтримки над державними.

За різними даними, в США діють не менше 100 програм допомоги сім'ям з дітьми та окремо дітям в масштабах всієї країни, штатів і громад. Завдання цих програм – повна або часткова компенсація витрат на задоволення мінімально необхідних потреб сімей. Умовами для надання допомоги є дохід, нижчий певного рівня; відсутність або безробіття одного з батьків. Допомога надається в грошовій (виплати та податкові пільги) та натуральній (послуги і товари) формах. Пріоритет віддається натуральним видам допомоги, щоб уникнути використання виплат не за прямим призначенням.

Програми соціальної підтримки дітей, матерів та сімей групують за напрямками:

1) програми підтримки доходів та забезпечення продуктами: тимчасова допомога нужденним сім'ям – ТДНС (охоплені цією програмою сім'ї з дітьми автоматично отримують право на отримання інших видів соціальної допомоги без перевірки доходів), податкові пільги; продовольчі талони, безкоштовні та пільгові шкільні обіди та сніданки, спеціальне додаткове харчування для жінок з дітьми до 5 років, харчування дітей у денних дитячих центрах;

2) програми надання медичної допомоги та здійснення медичного забезпечення: Медікейд; Державне медичне страхування дітей (ДМСД), за якою з федерального бюджету штатам виділяють додаткові кошти для надання медичної допомоги дітям з сімей із низькими доходами, які не охоплені програмою Медікейд; центри медичного обслуговування. Основною програмою соціальної підтримки материнства та дитинства у сфері охорони здоров'я є Медікейд, яка раніше була доповненням федеральних програм допомоги малозабезпеченим одиноким матерям з дітьми, інвалідам та людям похилого віку. Зараз обов'язковому включенню в програму Медікейд підлягають одержувачі ТДНС, діти до 6 років і вагітні жінки в сім'ях із доходами до 133% федеральної межі бідності (їм надають медичні послуги, пов'язані з вагітністю, пологами та доглядом в післяпологовий період), деякі інші категорії. Штати на свій розсуд можуть додатково включати в Медікейд вагітних жінок і немовлят до 1 року в сім'ях з доходами до 185% межі бідності; дітей до 21 років, не охоплених ТДНС; незастрахованих або бідних жінок з онкологічними захворюваннями; громадян, які потребують медичної допомоги, якщо вони мають доходи вищі межі бідності, але через великі витрати на лікування можуть опуститися нижче неї;

3) програми надання освітніх послуг: сприяння в отриманні освіти та професійної підготовки, Хед-старт – програма компенсаторного навчання, спрямована на підвищення академічної успішності та розвиток інтелектуальних здібностей учнів з мало-

забезпечених та сімей національних меншин;

4) програми надання соціальних послуг: забезпечення догляду за дітьми отримувачів ТДНС, сприяння усиновленню дітей і допомога прийомним сім'ям, допомога бездоглядним дітям, правова і психологічна допомога підліткам, допомога дітям-жертвам злочинів і сімейного насильства, розшук батьків, які ухиляються від сплати аліментів (Войтенкова, 2007).

Для підтримки жінок у США існує понад 4 тисячі центрів допомоги, яка включає юридичну, медичну, соціальну та психологічну складову. Суб'єктами надання послуг вагітним жінкам виступають в основному релігійні та громадські організації. Так однією з програм підтримки вагітних є національна програма WIC, мета якої – надання жінкам і дітям з низьким матеріальним статком здорового харчування і послуг, які включають консультації, підтримку грудного вигодовування, надання корисних медичних порад і контактної інформації, яка допоможе підтримати здоров'я сім'ї (Коротасєва & Сапіга, 2018).

На законодавчому рівні закріплені обов'язок роботодавців надавати працюючим жінкам у зв'язку з народженням дитини декретну відпустку терміном 12 тижнів зі збереженням місця роботи. Жінки мають право на оплачувану декретну відпустку до пологів, що доповнюється щорічною відпусткою і відпусткою без збереження заробітної плати. Працівниці держустанов мають повне медичне страхування на період до і після пологів. Однак в США так і не були введені універсальні допомоги багатодітним сім'ям – сім'ям з дітьми надаються податкові пільги: стандартні податкові відрахування, податковий кредит на дитину, податковий кредит на оплату послуг догляду за дітьми, кредит на усиновлення. Такі особливості системи соціально-правової та соціально-педагогічної підтримки материнства та дитинства у США дозволяють говорити про американську модель соціальної підтримки як менш досконалу, порівняно із європейськими.

Висновки. Соціально-правова та соціально-педагогічна підтримка материнства та дитинства в Україні передбачає забезпечення належного рівня життя дитини та задоволення її життєвих потреб, підтримку фізичного та психічного здоров'я, створення безпечного побутового, економічного, соціального середовища та умов для самореалізації та саморозвитку, надання відповідних соціальних гарантій жінкам-матерям, захист їхніх прав, надання матеріальної, соціальної, психологічної, педагогічної підтримки. Аналіз зарубіжного досвіду соціально-правової та соціально-педагогічної підтримки материнства та дитинства дозволяє стверджувати, що у світовій практиці відсутній єдиний підхід до здійснення соціального захисту дітей та жінок-матерів, що зумовлено особливостями національного законодавства, менталітету, суспільними цінностями. Попри це об'єктом соціального захисту незалежно від усталеної в країні моделі соціальної підтримки залишаються малозабезпечені сім'ї з дітьми, самотні матері, неповні сім'ї. Перспективними напрямками подальших наукових досліджень вважаємо поглиблений аналіз найбільш успішних зарубіжних програм соціальної підтримки материнства та дитинства, які можуть бути адаптовані у вітчизняних умовах.

Список використаної літератури

- Варьвдин В.А., Клемантович И.П. *Управление системой социальной защиты детства*: учеб. пособие для студ. вузов. Москва: Педагогическое общество России, 2005. 192 с.
- Войтенкова Г.Ф., Лебедева Е.В. Социальная поддержка семей с детьми в США. *Народонаселение*. 2007. №4. С. 94–106.
- Енциклопедія для фахівців соціальної сфери* / [за заг. ред. проф. І.Д. Звереві]. Київ, Сімферополь: Універсам, 2012. 536 с.
- Залата М.Г. Соціальна політика захисту материнства: зарубіжний досвід. *Серія: Право*. 2014. № 2 (44). С. 119–123.
- Зарубежный опыт социальной защиты детства [Електронний ресурс]. URL: <https://center-yf.ru/data/stat/zarubezhnyuy-opyt-socialnoy-zashchity-detstva.php> (дата звернення: 18.02.2019)
- Коротасєва А.А., Сапіга С.В. Стан соціально-педагогічної підтримки вагітних жінок в Україні та закордоном. *Вісник*

ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2018. № 8 (322). С. 219–226.

Права детей: французский подход [Електронний ресурс]. URL: <http://thewallmagazine.ru/rights-of-the-child-french-approach/> (дата звернення: 31.01.2019)

Стинська В. Соціально-педагогічна підтримка материнства в сучасній Україні: правовий аспект. *Обрії*. 2015. № 1. С. 44–47.

Чернуха Н.М. Категорія соціально-педагогічної підтримки: теорія і практика. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2012. № 6. С. 179–182.

Шавалеева Ч.М. Социальная защита материнства и детства в странах Европы. *Вестник экономики, права и социологии*. 2016. № 3. С. 87–91.

References

Chernukha, N.M. (2012). Kategoria sotsialno-pedahohichnoi pidtrymky: teoriia i praktyka [Category of social-pedagogical support: theory and practice]. *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnologii Universytetu «Ukraina»*, 6, 179–182. [in Ukrainian].

Korotaieva, A.A., & Sapiha, S.V. (2018). Stan sotsialno-pedahohichnoi pidtrymky vahitnykh zhinok v Ukraini ta zakordonom [Status of social-pedagogical support for pregnant women in Ukraine and abroad]. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka*, 8(322), 219–226. [in Ukrainian].

Prava detei: frantsuzskiy pokhod. URL: <http://thewallmagazine.ru/rights-of-the-child-french-approach> (last accessed: 11.02.2019). [in Russian].

Shavaleeva, Ch.M. (2016). Sotsyalnaia zashchita materynstva i detstva v stranakh Evropy [Social protection of motherhood and childhood in European countries]. *Vestnyk ekonomiki, prava i sotsyolohii*, 3, 87–91. [in Russian].

Stynska, V. (2015). Sotsialno-pedahohichna pidtrymka materynstva v suchasni Ukraini: pravovy aspekt [Social-pedagogical support of motherhood in modern Ukraine: legal aspect]. *Obrii*, 1, 44–47. [in Ukrainian].

Varyvdin, V.A., Klemantovych, Y.P. (2005). *Upravlenye sistemoi sotsyalnoi zashchity detstva* [Management of child welfare system]. Moscow: Pedagogicheskoe Obshchestvo Rossii [in Russian].

Voitenkova, H.F., & Lebedeva, E.V. (2007). Sotsyalnaia podderzhka semei s detmy v SShA [Social support for families with children in the US]. *Populations*, 4, 94–106. [in Russian].

Zalata, M.H. (2014.) Sotsialna polityka zakhystu materynstva: zarubizhnyi dosvid [Social policy for maternity protection: foreign experience]. *Series: right*, 2 (44), 119–123. [in Ukrainian].

Zarubezhnyi opyt sotsyalnoi zashchity detstva. URL: <https://center-yf.ru/data/stat/zarubezhnyy-opyt-socialnoy-zashchity-detstva.php> (last accessed: 02.03.2019). [in Russian].

Zvierieva, I.D. (Ed.) (2012). *Entsyklopediia dlia fakhivtsiv sotsialnoi sfery*. Kyiv, Simferopol: Universam. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 28.03.2019 р.

Стаття прийнята до друку 04.04.2019 р.

Романовская Людмила

доктор педагогических наук, профессор
кафедра социальной работы и социальной педагогики
Хмельницкий национальный университет
г.Хмельницкий, Украина

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ СОЦИАЛЬНО-ПРАВОВОЙ И СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКИ МАТЕРИНСТВА И ДЕТСТВА

Аннотация. Статья актуализирует изучение зарубежного опыта социально-правовой и социально-педагогической поддержки материнства и детства в условиях несовершенства правовой базы системы социальной защиты материнства и детства в Украине, поиска новых путей и механизмов поддержки данных целевых групп. Цель статьи заключается в анализе положительного опыта социально-правовой и социально-педагогической поддержки материнства и детства во Франции, скандинавских странах (Швеции, Дании, Финляндии, Норвегии), США с целью его осмысления, заимствования и адаптации в отечественных условиях. Для достижения поставленной цели использовались следующие методы исследования: анализ психолого-педагогической, правовой литературы, международных и национальных нормативно-правовых актов, информационных источников по проблеме исследования, метод синтеза и обобщения. Анализ зарубежного опыта социально-правовой и социально-педагогической поддержки материнства и детства позволяет утверждать, что в мировой практике отсутствует единый подход к осуществлению социальной защиты детей и женщин-матерей, что обусловлено особенностями национального законодательства, менталитета, общественными ценностями.

Ключевые слова: материнство; детство; социально-правовая поддержка; социально-педагогическая поддержка; зарубежный опыт.

Romanovska Ludmyla

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Department of Social Work and Social Pedagogy
Khmelnytsky National University
Khmelnytsky, Ukraine

FOREIGN EXPERIENCE OF SOCIAL-LEGAL AND SOCIAL-PEDAGOGICAL SUPPORT FOR MOTHERHOOD AND CHILDHOOD

Abstract. The article actualizes the study of foreign experience of socio-legal and socio-pedagogical support of motherhood and childhood in the context of the imperfect legal framework of the system of social protection of motherhood and childhood in Ukraine, the search for new ways and mechanisms for supporting the data of target groups. The purpose of the article is to analyze the positive experience of social-legal and socio-pedagogical support of motherhood and childhood in France, the Scandinavian countries, USA for the purpose of its comprehension,

borrowing and adaptation in national conditions. The following research methods were used to achieve this goal: the analysis of psychological, pedagogical, legal literature, international and national normative legal acts, information sources on the research problem, the method of synthesis and generalization. The essence of the concepts of «socio-legal support» and «social-pedagogical support» is revealed. It is stated that the problem of social protection of children and women is becoming urgent in most of the countries of the world in the second half of the XX century. A review of international normative documents aimed at supporting motherhood and childhood (Universal Declaration of Human Rights, International Covenant on Civil and Political Rights, the Declaration of Rights of the Child, the UN Convention on the Rights of the Child, the Beijing Rules, the World Declaration on the Survival, Protection and Development of Children). It is noted that each state develops its own system of socio-legal and socio-pedagogical support for motherhood and childhood, drawing on international and national legislation. The cross-border experience of socio-legal and socio-pedagogical support for motherhood and childhood suggests that in world practice there is no single approach to the implementation of social protection of children and mothers due to the peculiarities of national legislation, mentality, and social values.

Key words: motherhood; childhood; social and legal support; social-pedagogical support; foreign experience.